

DISSERTATIONES

VÁLASZTÁSI DEEPPFAKE: SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEK, KIHÍVÁSOK ÉS ALKOTMÁNYOS DILEMMÁK

Szikora Tamás*

1. Bevezetés

A digitális technológia, a közösségi média előretörése és meghatározó közvélemény-befolyásoló tényezővé válása rávilágított az innovatív megoldások választási kampányokban való széles körű alkalmazhatóságának lehetőségére is. A dezinformáció mellett, illetve annak egyik megjelenési formájaként azonosítható *deepfake*-tartalmak a korábbiakban nem tapasztalható szintre emelték a nyilvánosság félrevezetésének, megtévesztésének módszereit. A valótlan tartalmú üzenetek terjesztése a politika világában ugyan közel sem újkeletű jelenség,¹ az elmúlt években a manipulált *deepfake*-videók megjelenése és közösségi médiában való terjedése komolyabb aggodalmakra adott okot. Még ha nem is szívesen fogadjuk el, a kampányok során a valótlan, manipulált üzenetek terjesztése a választók bizalmáért folyó versengésnek a természetes velejáróivá váltak.

A *deepfake*-videók, azon túlmenően, hogy előállításuk a mai technológiai környezetben rendkívül alacsony költségen megvalósítható, két további körülménynek köszönhetően jelentős mértékű eltérést mutatnak a valótlan tartalmak korábban ismert formáitól. Egyfelől az ilyen üzenetek megtévesztően valódinak tűnhetnek, ezért manipulált jellegük megállapítása sok esetben szinte lehetetlen. Másfelől pedig a kö-

* Tudományos segédmunkatárs, Nemzeti Közszerzői Intézet Információs Társadalom Kutatóintézet. ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0563-120X>. A tanulmány Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-2025-NKE-4-I-135 kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program – a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott – szakmai támogatásával készült.

¹ Szakirodalmi források arra mutatnak rá, hogy már az ókori Görögországban is alkalmazták a dezinformáció eszközeit: Diego De Brasi – Amphilochos Papatomas – Theofanis Tsiampokalos: Fake news in Ancient Greece: Why does it matter? In: Diego De Brasi – Amphilochos Papatomas – Theofanis Tsiampokalos (szerk.): *Fake news in ancient Greece: Forms and functions of “false information” in Ancient Greek literature*. Berlin, de Gruyter, 2024. 1–24. <https://doi.org/10.1515/9783111393629>

zösségi oldalakon való terjesztésüknek köszönhetően pillanatok alatt felhasználók – és egyben potenciális választópolgárok – millióihoz juttathatók el.

A választási *deepfake*-üzenetek ilyen formában jóval többet jelentenek, mint magas „szakmai” minőségben előállított hamisítványok. Az egyszerű megtévesztés mellett nem túlzás azt állítani, hogy a demokratikus nyilvánosságra, a demokratikus intézményrendszerre gyakorolt hatásuk is sokkal nagyobb veszélyeket rejthet magában. Hasonlóan más jelenségekhez,² a veszélyt felismerve számos szabályozási kezdeményezés is napvilágot látott világszerte. Ugyanakkor a szabályozás hatékonysága és alkotmányos elvekkel – elsődlegesen a szólásszabadsággal – való összhangja számos nehézségre és kezelést igénylő problémára világít rá. Jelen tanulmány a választási *deepfake*-ek³ jelenségét és az arra adható jogi válaszokat vizsgálja, különösen alkotmányjogi és szólásszabadság-jogi szempontból. Az írás a szabályozási dilemmákra kíván fókuszálni: hogyan lehet – lehet-e egyáltalán – jogi eszközökkel korlátot szabni a káros *deepfake*-ek terjedésének anélkül, hogy ezzel aránytalanul korlátoznánk az alapjogokat, mindekelőtt a véleménynyilvánítás szabadságát? Ennek körében a tanulmány kitér arra, hogy milyen megoldások merültek fel az Egyesült Államokban és Európában, és ezek mennyire egyeztethetők össze a demokratikus alapelvekkel. (A tengerentúli források túlsúlyra szembeötlő lehet, aminek magyarázata, hogy az amerikai jogirodalom és az elfogadott szabályozás jóval termékenyebbnek mutatkozik specifikusan a választási *deepfake* és a szólásszabadság összefüggései terén.) Az írás foglalkozik azzal is, hogy a tartalmak szabályozása mellett milyen alternatív eszközök – technológiai, önszabályozási vagy oktatási intézkedések – járulhatnak hozzá a probléma kezeléséhez. A cél átfogó képet adni a választási *deepfake*-ek jelenségéről és arról a kényes egyensúlykeresésről, amely a választási integritás védelmének és a szólásszabadság tiszteletben tartásának párhuzamos érvényesülése kapcsán merül fel.

2. A választási *deepfake* mint technológiai eszköz hatása a demokratikus nyilvánosságra

Mielőtt alaposabban megvizsgálom a választási *deepfake* jogi szabályozási kérdéseit és az elterjedésükkel kapcsolatosan felszínre került kihívásokat, szükséges röviden meghatározni, hogy milyen technológiai megoldások, illetve tartalmak jelentik a vizsgálódás alapját. A kifejezés olyan, mesterséges intelligencia igénybevételével (tipikusan gépi tanulóssal, mély tanulóssal, *Generative Adversarial Network*⁴ algoritmusokkal)

² Ld. a témához talán leginkább kapcsolódó dezinformáció és a politikai kampányok átláthatóságát célzó normatív szabályozási megoldásokat. Egyik legfrissebb összefoglaló forrása: Koltay András – Papp János Tamás – Nemere Péter: *Hamis hírek. A dezinformáció jogi szabályozása*. Budapest, Gondolat, 2026.

³ A tanulmány felváltva, de ugyanazon jelentéstartalommal használja a „választási *deepfake*” és „politikai célú *deepfake*” kifejezéseket, hasonlóképpen a külföldi – elsősorban amerikai – tudományos szakirodalomban elterjedt *political deepfake* és *electoral deepfake* kifejezések párhuzamos alkalmazásához.

⁴ A GAN technológia lényege, hogy egyszerre két neurális hálózatot alkalmaz: az egyik (*generator*) a rendelkezésre álló adathalmazból olyan új kimenetet állít elő, amely könnyen összetéveszthető a valódi adatokkal, míg a másik hálózat (*discriminator*) igyekszik kiszűrni a hamisítványt. A folyamat során mindkét hálózat folyamatosan fejlődik: a *generator* egyre jobb hamisítványokat készít, a *discriminator*

előállított hamis vagy manipulált videó- és hangfelvételeket jelöl, amelyek megtévesztően valódinak tűnnek.⁵ E technológiai eszköz lehetővé teszi az eszköz használójának, hogy gyakorlatilag bárkinek az arcát vagy a hangját videó- vagy hangfelvételen tüntesse fel, akár olyan eseményt vagy kijelentést imitálva, ami a valóságban tulajdonképpen soha nem történt meg. A *deepfake*-ek elsőként főleg a szórakoztatóiparban és az online terjedő videókban tűntek fel – például ismert színésznők arcát illesztették pornográf videókra, súlyos személyiségi jogi sérelmet okozva –, mára azonban egyre nagyobb szerepet töltenek be a politikai kommunikáció és a választási kampányok során, és potenciális (köz)vélemény-befolyásoló eszközökké váltak.⁶ Az első, igazán nagy vihart kavart közéleti eseményként Nancy Pelosiról, az amerikai kongresszus akkori demokrata párti elnökről a Twitteren (jelenlegi néven: X) 2019 májusában nyilvánosságra került manipulált videót⁷ érdemes említeni: a felvételen a politikusnőt olyan módon ábrázolták, mintha ittas lenne, és a beszéde teljesen zavarosnak tűnt. Valójában ez esetben nem is „klasszikus” *deepfake* videóról lehet beszélni, ugyanis nem egy valójában meg nem történt esemény megtörténtként való ábrázolásáról van szó, hanem mindössze technológiai eszköz igénybevételével lelassították a politikusnő beszédét, ezzel kelteve a hamis látszatot.

A politikai *deepfake* alatt olyan hamis audio- vagy audiovizuális tartalmat kell érteni, amely jellemzően politikusokat vagy közéleti szereplőket mutat be valótlan – az ábrázolt formában meg nem történt – helyzetben vagy valótlan kijelentéseket téve. A választásokkal összefüggően (kampányidőszakban) közzétett ilyen manipulált felvételek komoly veszélyt jelenthetnek a demokratikus nyilvánosságra, ugyanis nemcsak egy jelölt személyiségi jogainak megsértésére vagy lejáratására lehetnek alkalmasak, hanem a választók félrevezetésére, így a választási folyamat integritásának aláásására is.⁸ Mindez végső soron alkalmas a közbizalom rombolására, hiszen az állampolgárok a választási kampányokból ismert korábbi eszközökhöz képest jóval kevésbé lehetnek biztosak abban, hogy a saját szemükkel látott videók, felvételek valódiak, hitelesek. A *deepfake* technológiával szemben például a korábbiakban alkalmazott képszerkesztő alkalmazással, ahol a hamisítás tárgya valódi, létező tartalmak „összeollózása” révén valósult meg a hamisított tartalom előállítása, a mesterséges intelligencia igénybevételével újonnan akár teljesen kitalált események, történetek, beszédek is létrehozhatók. Ez mindenképpen szintlépést jelent a manipulatív tartalmak előállítása terén.

A tudományos szakirodalomban a *deepfake*-ek terjesztésével összefüggésben alkalmazott „hazugok haszna” (*liar's dividend*) kifejezés is a jelenség – a puszta hamis

pedig egyre hatékonyabban képes felismerni a hibákat. Ez a folyamat addig tart, amíg az előállított adatok annyira valóságűek lesznek, hogy a *discriminator* már nem tudja megkülönböztetni őket a valóditól. <https://tinyurl.com/3kyw99ck>

⁵ Yinuo Geng: Comparing „Deepfake” Regulatory Regimes in the United States, the European Union, and China. *Georgetown Law Technology Review*, Vol. 7., No. 1. (2023) 158.

⁶ Uo.

⁷ Doctored Nancy Pelosi video highlights threat of „deepfake” tech. *CBS News*, May 26, 2019. <https://tinyurl.com/52ebf43t>

⁸ Jack Wampler: Deep Concern: Safeguarding Elections in the Age of Deepfakes. *Arizona Law Review*, Vol. 66., No. 3. (2024) 815–839.

jellegénél sokkal mélyebb bizalmi válságot okozni képes – hatásaira kíván rámutatni. E szerint a *deepfake*-et eredendően arra használják, hogy meggyőzzék a nyilvánosságot arról, hogy a manipulált tartalommal látható, hallható események vagy állítások hitelesek, megtörténtek. Ugyanakkor a *deepfake*-ek közvéleményben való terjedése azt is megkönnyíti a hazugságot terjesztők számára, hogy különböző módokon tagadják az igazságot. Vagyis a *deepfake* alkalmazása egy másik módon is hasznosnak bizonyul a terjesztők számára: ahogy a közvélemény egyre inkább ismeretet szerez arról, hogy a video- és hangfelvételek meggyőzően hamisíthatók, egyesek megpróbálják elkerülni a tetteikért való felelősségre vonást azzal, hogy a valódi video- és hangfelvételeket *deepfake*-nek bélyegzik. Egyszerűen fogalmazva: a szkeptikus közvélemény hajlamos lesz kétségbe vonni a valódi hang- és videofelvételek hitelességét. Ez a „haszon” pedig – furcsa módon – arányosan növekszik azzal, hogy a közvélemény egyre jobban tudatában van a *deepfake*-ek veszélyeinek.⁹ (Igen hasonló jelenség megfigyelhető a „fake news” kapcsán is: a kifejezés igen gyakran politikai eszközzé vált, és az egyes közéleti szereplők a számukra káros, kedvezőtlen hatással bíró állításokra, nézőpontokra billogként sütik rá e jelzöt, ezzel megpróbálván megelőzni a rájuk nézve esetleges káros következményeket.)

Összefoglalva tehát a választási *deepfake*-ek fenyegetése több irányba fejt ki hatásait. Egyfelől a manipulált tartalom középpontjába állított személyről (jelölről) olyan állítást fogalmaz meg, ami nyilvánvalóan valótlan elemekre épít. A félrevezető tartalmak széles körben (jellemzően közösségi platformokon) való terjesztésüknek köszönhetően torzíthatják a választói akaratot, ezáltal a demokratikus nyilvánosság veszélyeztetésével egyidejűleg a választások integritását is megkérdőjelezhetik. Végezetül pedig könnyen alááshatják a demokratikus intézményrendszerbe, annak legitimitásába vetett bizalmat azzal, hogy az állampolgárokban általános jellegű kétséget ébresztenek (és tartanak fenn) az érzékelt valóság hitelességét, valódiságát illetően. Vagyis könnyen kijelenthető, hogy a *deepfake* megjelenése alapjaiban kérdőjelezi meg a klasszikus mondást, miszerint: „hiszem, ha látom”.

3. Alkotmányos keretek, alapjogi dilemmák

Mielőtt azt tekinteném át, hogy néhány állam vagy az Európai Unió milyen szabályozásokat hívott életre a választási *deepfake* káros társadalmi hatásainak megelőzésére, valamint enyhítésére, szükséges a *deepfake* tartalmak szólásszabadság-jogi kérdéseit körüljárni, ugyanis a tényleges jogi szabályozás – illetve annak esetleges bírósági értelmezése, értékelése – csak ennek tükrében érthető meg valójában. A politikai célú *deepfake* szabályozásának kérdésével összefüggésben kettő alapvető érdek, így az egyéni (politikai) önkifejezés szabadsága és a demokratikus választási folyamatok integritásának megőrzése közötti egyensúly megteremtésére kell a jogalkotónak különös hangsúlyt helyezni. (Vagyis azt az elméleti kérdést szükséges megvizsgálni, hogy a választási kampányidőszakban tett valótlan állítások milyen alkotmányos keretek kö-

⁹ Bobby Chesney – Danielle Citron: Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security. *California Law Review*, Vol. 107. (2019) 1785–1786. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3213954>

zött eshetnek a korlátozás hatálya alá.) Emellett igen gyakran a technológiai innovációt szokás még említeni mint olyan körülményt, amit általában véve az internet, konkrétan pedig a különféle digitális szolgáltatások szabályozásának felmerülése során annak szükségességével szemben vagy a szabályozás arányosságának hangsúlyozásakor gyakorta érvként felhoznak.¹⁰ Az említett egyensúlyi állapot megteremtésére való törekvés a demokratikus jogrendszerekre jellemző, még ha a konkrét mérlegelés eltérő hangsúlyt is helyez az egyik vagy a másik alapvető jog (alkotmányos érdek) elsődlegességére. Az alábbiakban az Egyesült Államok, az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) mellett Magyarország vonatkozó gyakorlatát vizsgáljuk – közel sem mélyrehatóan.

3.1. Egyesült Államok

Az Egyesült Államokban az Első Alkotmánykiegészítés rendkívül erős védelmet biztosít a véleménynyilvánítás szabadságának, különös tekintettel a politikai tartalmú szövegekre, amely a védelmi kör legbelső magvát képezi, és még a szándékos hazugságok sem kerülnek automatikusan a védett körön kívülre. A hazugságok alkotmányos védelmének kereteiről állást foglaló és azóta a hamis állításokkal kapcsolatos jogi eljárásokban rendre hivatkozott *Alvarez*-ügyben a Legfelső Bíróság olyan valótlan tényállítások tilalmáról szóló előírás alkotmányosságáról volt hivatott dönten, amelyek egyfelől nem voltak rágalmazónak tekinthetők, továbbá az állítások károkozásra sem voltak alkalmasak.¹¹ A kifogásolt jogszabály (*Stolen Valor Act*) a Kongresszusi Érdemrend megszerzéséhez kapcsolódóan büntetőjogi eszközökkel tiltotta a kiténtetés megszerzésének feltételei kapcsán tett valótlan állításokat.¹² A Legfelső Bíróság nem találta alkotmányosan igazolhatónak a tilalmat, még akkor sem, ha elfogadta az érdemrend integritásának védelmét mint kormányzati érdeket. Indokolása szerint ugyanakkor a valótlansággal szemben a legjobb eszköz az igazság hangoztatása,¹³ nem pedig a vélemények korlátozása (azaz a beszélni kívánó elnémítása). 2015-ben a Massachusettsi Legfelső Bíróság a politikai jelöltekről hamis állítás megfogalmazását büncselekménnyé nyilvánító állami törvény kapcsán állapította meg, hogy a szabályozása

¹⁰ Ld. pl. az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (a továbbiakban: DSA) 1. cikk (1) bekezdés: „E rendelet célja, hogy hozzájáruljon a közvetítő szolgáltatások belső piacának megfelelő működéséhez, az olyan biztonságos, kiszámítható és megbízható online környezetre vonatkozó harmonizált szabályok meghatározásával, amely elősegíti az innovációt, és amelyben a Chartában rögzített alapvető jogok, köztük a fogyasztóvédelem elve hatékony védelmet élveznek.”

¹¹ *United States v. Alvarez*, 132 S. Ct. 2537 (2012).

¹² A 2012-es eset – noha nem elsősorban a kampány során tett valótlan állításokat érintette, miután a testület a hazug beszéd (*false speech*) egy formáját alkotmányos védelemben részesítette – a bíróság vizsgálatát tekintve a negatív kampány jövőbeli megítéléséhez is alkalmazható szempontokat tartalmaz, ld. Staci Lieffring: *First Amendment and the Right to Lie: Regulating Knowingly False Campaign Speech After United States v. Alvarez*. *Minnesota Law Review*, Vol. 97., No. 3. (2013) <https://doi.org/10.24926/265535.1251>

¹³ A döntés megfogalmazása (és a későbbiekben gyakran idézett érvelés) szerint: „*remedy for speech that is false is speech that is true*”.

tartalomalapú korlátozást fogalmaz meg, amely visszatarthatja a politikai diskurzust. Bár az állam érdeke, amely a tisztességes választások fenntartására irányult, indokolt, ez mégsem teszi lehetővé a törvény által előírt széles körű korlátozásokat.¹⁴ A törvény nem követelte meg a károkozás vagy a félrevezetés bizonyítását, és olyan kijelentéseket is érinthetett, amelyek nem voltak csalárdak vagy rágalmozások.¹⁵ A bíróság ezért az Első Alkotmánykiegészítésbe ütközőnek nyilvánította a törvényi előírást, és megsemmisítette azt.¹⁶

3.2. A strasbourgi bíróság gyakorlata

Az EJEB többféle megközelítésből is foglalkozott a választási kampány és a véleménynyilvánítás szabadságának metszéspontjaival, így nem csak a politikai reklámok médiában való közzétételének korlátozhatóságával,¹⁷ a kampányfinanszírozás kérdésével,¹⁸ de emellett kifejezetten a jelöltek (egymás) tevékenységét választási kampányidőszakban bíráló megszólalásait szankcionáló nemzeti bírósági döntésekkel szemben is fordultak a strasbourgi bírósághoz. Az EJEB a véleménynyilvánítási szabadság érvényesülését az Emberi Jogok Európai Egyezmény (EJEE) Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 3. cikkében (szabad választásokhoz való jog) foglalt szabad választásokhoz való jog fényében vizsgálja, ezek együttesen valamennyi demokratikus társadalom sarokkövét jelentik.¹⁹ E két jog egymással nemcsak szoros kapcsolatban áll, de egyben erősítik is egymást: a véleménynyilvánítás szabadsága az egyik elengedhetetlen feltétele annak, hogy a törvényhozó hatalom megválasztása során a társadalom tagjai szabadon kifejezhessék véleményüket. Mindazonáltal, bizonyos körülmények között az említett jogok könnyen konfliktusba is kerülhetnek egymással. Ilyen esetben a szabad akaratképzés érvényre juttatása érdekében – a választás alatt vagy az azt megelőző időszakban – szükségesnek tekinthető a véleménynyilvánítás szabadsága elé olyan jellegű korlátozások állítása, amelyek általános érvennyel (más esetben) jogszerűen nem lennének előírhatók. A részes államok mérlegelési (jog)körébe tartozik ugyanakkor annak megállapítása, hogy miként teremtik meg az egyensúly e két versengő alapvető

¹⁴ *Commonwealth v. Lucas*, 34 N.E.3d 1242 (Mass. 2015).

¹⁵ Uo. 1247–1248.

¹⁶ További, hasonló eredménnyel zárult ügyként említhető még a *Susan B. Anthony List v. Driehaus*, 134 S. Ct. 2334 (2014); *281 Care Comm. v. Arneson*, 766 F.3d 774 (8th Cir. 2014) ügyekben született ítéletek.

¹⁷ *Vgt Verein gegen Tierfabriken v. Switzerland* (No. 1), no. 24699/94, 2001. június 28-i ítélet; *Vgt Verein gegen Tierfabriken v. Switzerland* (No. 2), no. 32772/02, 2009. június 30-i ítélet; *TV Vest AS and Rogaland Pensjonistparti v. Norway*, no. 21132/05, 2008. december 11-i ítélet; *Animal Defenders International v. the United Kingdom*, no. 48876/08, 2013. április 22-i ítélet.

¹⁸ *Bowman v. the United Kingdom*, no. 141/1996/760/961, 1998. február 19-i ítélet; *Parti Nationaliste Basque Organisation Regionale D’Iparralde v. France*, no. 71251/01, 2007. június 7-i ítélet.

¹⁹ A Bíróság – ítélkezési gyakorlatának megfelelően – azt vizsgálja, hogy az eset kapcsán érintett állami előírás által megvalósult beavatkozás (*interference*) vajon törvényben meghatározott volt-e (*prescribed by law*), legitím célt követett-e (*pursued a legitimate aim*), és szükségesnek minősült-e egy demokratikus társadalomban (*necessary in a democratic society*). A Bíróság vonatkozó gyakorlatát összefoglalóan ld. David Harris – Michael O’Boyle – Colin Warbrick: *Law of the European Convention on Human Rights*. (Third edition.) Oxford, Oxford University Press, 2014. 629–631.

jog érvényesülése között, tekintettel az adott országban érvényben (hatályban) lévő választási rendszer sajátosságaira.²⁰

Az EJEB a kampányidőszakban a választásokon versengő jelöltekre vonatkozó kritikai vélemények korlátozhatóságával kapcsolatos ügyekben nem a közléssel érintett személy személyiségi joga és a megszólaló véleménynyilvánítás szabadsága közötti egyensúly megteremtésére törekszik, hanem azt kívánja biztosítani, hogy a választók hiteles, megbízható tájékoztatások birtokába kerülve hozhassanak döntéseket a közéleti kérdésekben.²¹ Ezen túlmenően, bizonyos körülmények között az EJEE 10. cikkében és az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. cikkében foglalt jogok – azaz a véleménynyilvánítás szabadsága és a szabad választásokhoz fűződő jog – ütközhetnek, és a választásokat megelőző időszakban vagy azok alatt szükséges lehet a véleménynyilvánítás szabadságának bizonyos, általában nem elfogadható típusú korlátozása annak érdekében, hogy az állam „a törvényhozó testület megválasztását illetően biztosítsa a nép véleményének kifejezését”.²²

3.3. Magyarország

Hazánkban a joggyakorlat a választási kampány során tett megszólalások választási alapelveknek²³ való megfelelését elsődlegesen nem az érintett jelölt személyére gyakorolt lehetséges (káros, negatív, sértő) hatása felől értékeli az egyes közléseket, hanem a befogadó közönség lehetséges értelmezésének oldaláról. Ennek körében a politikai véleménynyilvánítások a lehető legnagyobb szabadság mellett közölhetők (korlátot a kritikával illetett jelölt emberi méltósága képezhet²⁴), a tényállítások pedig csakis akkor korlátozhatók, ha azok olyan valótlan állítást tartalmaznak, amely a választók által a kampány sajátos körülményei között sem értelmezhető politikai véleményként.²⁵ A szólásszabadság választási kampány során való korlátozhatóságának kérdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság alapvető szempontnak tekinti a megszólaló és a megszólalással érintett személy adott közéleti diskurzusban betöltött szerepét (egymással versengő jelöltek, közéleti szereplők között zajló megszólalások), de a politikai vita egyedi feltételei, körülményei (miszerint az érintettek rendszerint meg tudják magukat védeni az alaptalan megnyilvánulásokkal szemben a nyilvánosság előtt) szintén alkotmányossági relevanciával bírnak.²⁶

A kampányidőszakban a választókhöz eljuttatott üzeneteket minden esetben a választók szemszögéből, az információ általuk értékelt komplex jelentéstartalma alap-

²⁰ Bowman v. the United Kingdom, 42–43. bekezdés.

²¹ Ld. Kwiecień v. Poland, no. 51744/99, 2007. január 9-i ítélet; Kita v. Poland, no. 57659/00, 2008. július 8-i ítélet; Brzeziński v. Poland, no. 47542/07, 2019. július 25-i ítélet.

²² Orlovskaya Iskra v. Russia, no. 42911/08, 2017. február 21-i ítélet.

²³ A kialakult joggyakorlatban ez elsősorban a jóhiszemű és rendeltetészerű joggyakorlás alapelvét jelenti; ld. a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 2. § (1) bekezdés e) pont.

²⁴ 3122/2014. (IV. 24.) AB határozat.

²⁵ 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, indokolás, [32] bekezdés.

²⁶ 5/2015. (II. 25.) AB határozat.

ján kell megítélni, azaz arra kell figyelemmel lenni, hogy „a kijelentés a választási kampány speciális szituációjában milyen valódi jelentést hordoz a kampányüzenetek címzettjei, a választópolgárok számára.”²⁷ A választási kampányidőszakban a jelöltek által a vetélytársak politikai tevékenységére tett közlések csak abban az esetben minősülhetnek tényállításnak (és így valós vagy valótlan jellegük is csak akkor vizsgálható), ha a közlések releváns elemeiben a választók – mint az üzenetek címzettjei – számára túlnyomórészt nem csupán szövegüket, de jelentésüket tekintve is kizárólag tényállításként értelmezhetők. Ha egy megszólalás akár egyetlen – észszerűen elfogadható – lehetséges olvasata is véleményként való értelmezésnek enged teret, nem beszélhetünk tényállításról.²⁸

4. A választási *deepfake* meglévő és javasolt (jogi) szabályozása

4.1. Egyesült Államok

A politikai célú *deepfake* feltűnésére válaszként világszerte több állam is a jog eszközhöz nyúlt, normatív szabályozással megkísérelve enyhíteni a manipulált tartalmak demokratikus döntéshozatali folyamatokra gyakorolt káros hatásait. Amint fentebb (2. pont) szó esett róla, az első nagyobb visszhangot vert Nancy Pelosi-estire figyelemmel talán nem meglepő, ha elsőként az Egyesült Államok nyúlt a jog eszközhöz, jöllehet szövetségi szinten mindeddig nem sikerült elfogadni kifejezetten a választási *deepfake*-ekre irányuló törvényt. Kísérletek ugyanakkor történtek már (bár nem kifejezetten a politikai célú *deepfake* tartalmakra fókuszálva): ilyennek tekinthető a 2019-ben benyújtott „*DEEP FAKES Accountability Act*”,²⁹ amely bizonyos mesterséges intelligencia által generált tartalmakhoz kötelező digitális vízjelet írt volna elő, illetve büntetőjogi tényállást hozott volna létre a rosszindulatú *deepfake*-terjesztésre, de végül a javaslat elakadt a törvényhozásban. 2023 szeptemberében újra reflektorfénybe került a téma, de ekkor már ténylegesen a választási *deepfake*-ek szabályozása került a fókuszba: republikánus és demokrata szenátorok közösen benyújtották a „*Protect Elections from Deceptive AI Act*” címet viselő törvényjavaslatot (S. 2770).³⁰ Ez a javaslat általános tilalmat fogalmazott meg a szövetségi választásokkal összefüggésben a lényegét tekintve megtévesztő, mesterséges intelligencia által generált tartalmak szándékos terjesztésére vonatkozóan, amennyiben azok választáson induló jelöltet ábrázolnak és annak célja a választás befolyásolása. A jogszabály kivételként kezelné a paródiát és szatírárt, de büntetőjogi szankciók alkalmazását helyezné kilátásba a jogszabály megsértőivel szemben.

Az Egyesült Államok egyes tagállamai ugyanakkor a szövetségi szintű törvényhozást megelőzve saját jogszabály megalkotására szánták el magukat (egyes államokban

²⁷ 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, indokolás [28] bekezdés.

²⁸ Ld. 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat.

²⁹ Defending Each and Every Person from False Appearances by Keeping Exploitation Subject to Accountability Act of 2019 or the DEEP FAKES Accountability Act (H.R. 3230).

³⁰ <https://www.congress.gov/bill/118th-congress/senate-bill/2770/text>.

több jogszabály is született): a szabályozási hullám 2019-ben indult, mára azonban már 28 tagállam³¹ – elsőként Kalifornia és Texas – fogadott el a politikai célú *deepfake*-et szabályozó jogszabályt (ezek közül több állam törvényei általánosan is tiltják a *deepfake*-ek terjesztését a választások előtt meghatározott időszakban). A jogszabályok ugyan különféle módon igyekeztek szabályozni a választásokkal kapcsolatosan közzétett *deepfake*-et, de mégis jól körvonalazhatók azok a digitális tartalmak, amelyek valamilyen módon korlátozás alá esnek. A törvények elsődlegesen meghatározzák a szabályozással érintett tartalmat, utalva annak megtévesztő vagy manipulatív jellegére, ami valóságghú volta miatt egy észszerűen gondolkodó személy számára nem felismerhető; a létrehozásához használt technológiára (jellemzően digitális megoldásra vagy a valamilyen mesterséges intelligencia alkalmazására); a tartalmak megjelenési formájára (főként videótartalmak); illetve a közzététel szándékára (ami témánk szempontjából a választók magatartásának befolyásolását jelenti). A jogszabályok nem általános értelemben vett tilalmakat fogalmaznak meg a tárgyi hatályuk alá tartozó *deepfake*-tartalmakra, hanem alapvetően kétféle korlátozást vezetnek be: egyrésztől egyértelműen jelölni kell a manipulált tartalmakat (a jogszabályok nem riadnak vissza a pontos betűméret és megjelenés időbeli meghatározásától sem), míg más törvények a nem jelölt tartalmak közzétételére időbeli korlátozást határoznak meg (rendszerint a választás napjától visszafelé számított meghatározott időpontot – például 60 vagy 90 napot – követően már nem tehető közzé manipulált tartalom). Ugyan az említett szabályozások elsődlegesen a választási folyamatokra gyakorolt manipuláció célzatával előállított és terjesztett tartalmakra vonatkoznak, némelyik tagállam kifejezetten nevesítette is, hogy a törvény hatálya nem terjed ki a szatíra és paródia elemeire.³²

4.2. Európai Unió

Az Európai Unióban a mesterséges intelligencia szabályozásáról szóló rendelet³³ definiálja a *deepfake* tartalmakat, ami olyan „az MI által generált vagy manipulált kép, audio- vagy videótartalom, amely hasonlít létező személyekre, tárgyakra, helyekre, entitásokra vagy eseményekre, és amely egy személy számára megtévesztő módon autentikusnak vagy valóságosnak tűnne”.³⁴ A rendelet az MI-rendszerek alkalmazóitól – az átláthatóság jegyében – megköveteli a tartalmak mesterségesen vagy manipulált módon előállított jellegének feltüntetését is (címkézését), többek között a vélemény-

³¹ A 2026. január 9-i állapot szerint: <https://tinyurl.com/2rra2sx2> Összehasonlításképpen: ugyanezen időpontig a szexuális tartalmat hordozó *deepfake*-et szabályozó tagállamok száma 46.

³² Az egyes jogszabályi előírások részletes összefoglalását (az cikk megírásakor hatályos állapotokat tükrözve) ld. C. J. Larkin: *Regulating Election Deepfakes: A Comparison of State Laws*. *Tech Policy Press*, January 8, 2025. <https://tinyurl.com/k5nsyje8>

³³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet), HL L, 2024/1689, 2024.7.12., a továbbiakban: AI Act.

³⁴ Uo. 3. cikk 60. pont.

nyilvánítás szabadságához fűződő jog tiszteletben tartása mellett.³⁵ A fentiekben ismertetett tengerentúli szabályozáshoz hasonlóan a nyilvánvalóan művészeti, szatirikus vagy fiktív tartalmak esetében az átláthatósági kötelezettségnek a mű megjelenítését vagy élvezetét nem akadályozó közlésére kell korlátozódnia.³⁶ A rendelet külön kitér a választásokkal, a választópolgárok véleménynyilvánítására (szavazási magatartására) meghatározó befolyással bíró MI-rendszerek demokratikus folyamatokra gyakorolt jelentős hatására, és ezeket a nagy kockázatú MI-rendszerek körébe sorolja.³⁷ Ugyan a választási (politikai célú) *deepfake* fogalmával a rendelet nem operál, azonban a preambulumban tulajdonképpen körülírja a technológia alkalmazásában rejlő veszélyeket, amikor a DSA rendszerszintű kockázataival összefüggésben rögzíti az online óriásplatformokat vagy nagyon népszerű online keresőprogramokat üzemeltető szolgáltatókat terhelő azon kötelezettségeit, hogy „azonosítsák és enyhítsék a mesterségesen létrehozott vagy manipulált tartalom terjesztéséből eredő rendszerszintű kockázatokat, különösen a demokratikus folyamatokra, a civil párbeszédre és a választási folyamatokra – többek között dezinformáció révén – gyakorolt tényleges vagy előrelátható negatív hatások kockázatát”.³⁸ Megjegyzést érdemel, hogy az AI Act több helyen átláthatóságot említ, azonban a szabályozás lényegében nem megy messzebbre, mint hogy a *deepfake* tartalmak mesterséges úton, a technológia eszközével előállított manipulatív *jellegére* nézve tartalmazzon utalást, de ennél több információ feltüntetését nem várja el.

Az EU a rendeleti szintű szabályozás mellett a mesterséges intelligencia alkalmazásának átláthatóságára vonatkozó irányelvek kidolgozásával *soft law* formájában is igyekszik orientációval szolgálni a technológia használói számára. Ennek egyik eredménye az a magatartási kódex, amelynek első tervezetét 2025 decemberében tette közzé az Európai Bizottság.³⁹ A kódex – jelenlegi formájában ismert tartalom szerint – önálló fejezetben rögzíti az MI-rendszerek üzemeltetőire vonatkozóan a *deepfake*, valamint a mesterséges intelligencia által generált és manipulált szövegek címkézésére vonatkozó szabályokat.⁴⁰ Ezek körébe tartozik a videó megjelenítése előtt rövid, érthető és egyszerű, természetes nyelven megfogalmazott nyilatkozat közzététele, majd a bemutatás alatt a *deepfake*-jellegre utaló ikon rögzített, jól látható és megkülönböztethető helyen való feltüntetése. A nyilvánvalóan művészi, kreatív, szatirikus, fiktív

³⁵ Uo. (134) preambulumbekkezdés.

³⁶ Uo. 50. cikk (4) bekezdés. A rendelet szerint alkalmazónak minősül az „olyan természetes vagy jogi személy, hatóság, ügynökség vagy egyéb szerv, aki vagy amely a felügyelete alá tartozó MI-rendszert használja, kivéve, ha az MI-rendszert személyes, nem szakmai jellegű tevékenység során használják” (3. cikk 4. pont), amiből következően egy közösségi média-felhasználó által, személyes minőségében közzétett *deepfake* tartalom esetében őt nem terheli a címkézési kötelezettség. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy például személyiségvédelmi vagy adatvédelmi szabályok vele szemben ne lennének érvényesíthetők. Hasonlóképpen egy online hírportál MI-rendszer alkalmazásával készített *deepfake*-videója az 50. cikk (4) bekezdés hatálya alá esik, ellenben, ha átvesz ilyen tartalmat, az alkalmazót illető felelősség nem terheli.

³⁷ Uo. III. melléklet.

³⁸ Uo. (120) preambulumbekkezdés.

³⁹ First Draft Code of Practice on Transparency of AI-Generated Content. December 17, 2025. <https://tinyurl.com/yymdmamkv>

⁴⁰ Uo. Section 2.

vagy hasonló művek vagy programok részét képező *deepfake* tartalmak tekintetében a kódex aláírói a videókat olyan módon teszik közzé, amely nem akadályozza a mű megjelenítését vagy élvezetét, beleértve annak elvárható hasznosítását és felhasználását, miközben tiszteletben tartják annak integritását és minőségét, valamint a harmadik felek jogainak és érdekeinek megfelelő védelmét.⁴¹

Magyarországon kifejezetten a politikai célú *deepfake*-et korlátozó jogszabály nem létezik, ezzel összefüggésben esetleg a ‘becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése és nyilvánosságra hozatala’ elnevezésű büntetőjogi tényállás érdemel említést, amely bűncselekményt az követi el, aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvételel készít, illetve hozzáférhetővé tesz.⁴² A tényállás abban különbözik a fentiekben említett szabályozási koncepcióktól, hogy a Btk. tényállása nem említi a digitális technológia (mesterséges intelligencia) alkalmazását, illetve a választói akarat befolyásolását mint a manipulált tartalom terjesztésének célját, szemben a becsület csorbítására való alkalmassággal.⁴³

4.3. További szabályozási példák

Ugyan nem gyakori a kifejezetten politikai célú *deepfake* tartalmak szabályozása, az Egyesült Államok és az Európai Unió mellett találhatunk még példát a korlátozó rendelkezésekre. Így például Brazíliában a Legfelső Választási Bíróság (*Superior Electoral Court*) határozata értelmében a jelöltek és a politikai pártok számára kifejezetten tilos generatív MI-t használni olyan félrevezető tartalom létrehozására vagy terjesztésére, amely manipulálja az audiovizuális anyagokat vagy más személyek személyiségét használja fel. Emellett az online platformoknak intézkedéseket kell hozniuk a manipulált vagy illegális tartalmak terjedésének felderítésére és korlátozására, különösen akkor, ha azok veszélyeztetik a választási folyamat integritását.⁴⁴

Hasonlóképpen Dél-Koreában is született jogszabály a választási *deepfake* korlátozására: a 2023 decemberében kihirdetett jogszabály szerint a választást megelőző 90 napban választási kampány céljából mesterséges intelligencia technológiával készített és a valóságtól nehezen megkülönböztethető kép-, hang- vagy videófelvétel nem készíthető, terjeszthető; az említett időszakon kívül pedig csak megfelelő címke alkalmazásával kerülhet erre sor. Az Egyesült Államok hasonló állami törvényeitől eltérően nem létezik védelem szatíra vagy paródia alapján. A törvény emellett olyan követel-

⁴¹ Uo. Commitment 4.

⁴² Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226/A–B. §.

⁴³ Megjegyzést érdemel, hogy a Btk.-módosítás elfogadásának előzménye éppen egy, a választási kampányhoz köthető eset, nevezetesen a 2013-as bajai videóhamisítási botrány, amely során az időközi választással összefüggésben az akkori kormánypártokat lejárató, hamisított videófelvétel hoztak nyilvánosságra, amiről gyorsan kiderült, hogy hamisítvány.

⁴⁴ Jordi Calvet-Bademunt – Jacob Mchangama – Isabelle Anzabi: That Violates My Policies: AI Laws, Chatbots, and the Future of Expression. *The Future of Free Speech*, October 2025. 119.

ményt sem tartalmaz, miszerint a tartalomnak a kapcsolódó választás tisztességességének befolyásolására kellene irányulnia.⁴⁵

Ausztráliában szövetségi szintű szabályozás jelenleg nem kezeli a politikai *deepfake* kérdését, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy ne foglalkoznának a felmerült veszéllyel. A külön utat bejáró Dél-Ausztrália tagállamban 2025 októberében elfogadott szabályozás külön nevesíti a választási *deepfake* jelenségét, megtiltva a mesterséges intelligencia által generált robothívások, mesterséges hangutánzatok és *deepfake* politikai reklámok engedély nélküli használatát a kampány során. A bűncselekményi tényállás értelmében tilos olyan *deepfake* tartalmú választási hirdetést közzétenni, amely a választók megtévesztését célozza, és egy jelöltet vagy politikust olyan cselekedet elvégzése közben ábrázol, amelyet a valóságban nem tett meg – kivéve, ha az illető előzetesen hozzájárult a *deepfake* elkészítéséhez; hozzájárulás esetén azonban kötelező jól láthatóan feltüntetni a tartalom mesterséges intelligencia által generált jellegét.⁴⁶

5. A jogi szabályozás kapcsán felmerülő alkotmányossági kihívások

5.1. A *deepfake* jogi természete

A politikai *deepfake* szólásszabadság-jogi értelmezése szempontjából nyilvánvalónak tűnik, hogy az ilyen tartalmak – még manipulatív, esetleg valótlan voltokra tekintettel is – a véleménynyilvánítás védelmi körében értékelendő kifejezésnek minősülnek, alkotmányos értelemben ugyanis a megjelenítés formájától függetlenül a „beszédet” illeti védelem, nem pedig magát a beszélőt vagy az alkalmazott technikát.⁴⁷ A jelen tanulmány fókuszában álló politikai célú tartalmakra vonatkozó korlátozhatóság alkotmányos mércéjének megállapítása szempontjából az sem megkerülhető, hogy azok az aktuális közéleti kötődésükre tekintettel a szólásszabadság leginkább védett szférájába tartoznak. Ez ugyan nem jelenti azt, hogy a politikai célú *deepfake* tartalmak közzététele elé bizonyos esetekben a jogalkotó ne állíthatna alkotmányosan is igazolható korlátokat, mindezekre azonban csak igen szűk körben, más alkotmányos jog védelmére érdekében és a legszükségesebb mértékig indokolható módon kerülhet sor.

A szólásszabadság alapján nyújtott védelem terjedelmére a *deepfake* jogi természete, minősítése is figyelembe veendő körülmény; nevezetesen, hogy a mesterséges intelligencia által generált tartalmat tényállításnak vagy politikai véleménynek minősítjük. Rögtön e helyen érdemes rögzíteni: önmagában az a körülmény, hogy a *deepfake* tartalmakat milyen technológiai megoldással állítják elő, a szólásszabadság védelme hatókörének megállapítása szempontjából jogi relevanciával nem bír. Azt is mindenképpen szükséges kiemelni, hogy a választási *deepfake* üzeneteknek megítélése nem lehet egységes, az minden esetben csak a konkrét tartalom alapos, a befogadók általi lehetséges értelmezése és nyilvánosságra gyakorolt hatásának együttes értékelése alapján

⁴⁵ Uo. 142.

⁴⁶ <https://www.agd.sa.gov.au/news/robocalls,-ai-ads-banned-under-electoral-reforms>.

⁴⁷ Ld. pl. Matthew Bodi: The First Amendment Implications of Regulating Political Deepfakes. *Rutgers Computer and Technology Law Journal*, Vol. 47., No. 1. (2021) 158–159.

dönthető el. Vagyis, ugyan a fentiekben ismertetett normatív szabályozások immanens eleme szerint azok egyes személyeket (jellemzően választáson induló jelölteket) olyan módon és környezetben ábrázolnak, amelyek nem felelnek meg a valóságnak (a skála széles lehet: a teljesen kitalált élethelyzetek ábrázolásától kezdve a valóság csupán egy-egy elemének manipulált megváltoztatásáig terjedhet), ebből azonban nem következik, hogy azzal szemben a szándékosan közzétett hamis tényállításokra irányadó alkotmányos korlátok lennének alkalmazandók. A hazugság ténye önmagában nem teszi a kifejezést védtelenné, a tévedések és valótlanságok bizonyos fokú tűrése szükséges, ez a logika pedig a politikai *deepfake*-ekre is alkalmazható: egy politikai szereplőt ábrázoló manipulált videó pusztán attól, hogy hamis, még nem esik automatikusan ki a védelem alól.⁴⁸ Különösen igaz ez akkor, ha a *deepfake* szatirikus vagy parodisztikus célú: a szatíra és politikai paródia szintén a szólásszabadság széleskörű védelme alá tartozik.⁴⁹ A közügyekkel, közszereplőkkel kapcsolatos szatíra, paródia a strasbourgi bíróság gyakorlatában is különös védelmet élvez, ezért a korlátozásra is csak különös gondossággal elvégzett vizsgálat alapján (ennek körében feltárva az adott ügy témáját, kontextusát, ténybeli alapját, hangvételt) és kellően alapos igazolás eredményeképpen kerülhet sor. Ennek indoka, hogy a politikai szatíra (paródia) humoros hangvételének köszönhetően a művészi kifejezés és a társadalmi kommentár olyan kifejezési és kommentálási formája, amellyel közlőjének célja ironikus és szarkasztikus hangvétellel a valóság eltúlzása és torzítása révén provokálni és felkavarni a közönséget.⁵⁰ A *deepfake* tehát potenciálisan lehet a politikai véleménynyilvánítás új formája, amely – ha például kritikát vagy paródiát valósít meg – ugyanolyan alkotmányos védelmet élvezhet, mint bármely más politikai beszéd.

Amennyiben például egy jelölt olyan manipulált videótartalmat terjeszt a választáson induló ellenfeléről, amely annak valamely hibáját, hiányosságát, tévedését felnagyítja, vagyis ténybeli alappal bír, még ha maga az üzenet nem is megtörtént eseményt rekonstruál, és ezért a – magyar bírósági gyakorlatban alkalmazott – bizonyíthatóságitészen formálisan nem is „menne át”, annak választók általi lehetséges értékelésére tekintettel a politikai véleménynyilvánítás széleskörű védelmét élvezné.⁵¹ Ugyanakkor egy nyilvánvalóan valótlan, minden alapot nélkülöző és a nyilvánosságban könnyen cáfolható üzenetet közvetítő *deepfake* videó, még akár ha csak egyetlen apró elemében is manipulált, és a választók megtévesztését szolgálja, nem élvezheti a szólásszabadság védelmét. Ez utóbbira példa lehet, ha egy politikus nyilvános megszólalásáról készült felvételt olyan módon változtatják meg, hogy a tényleges mondanivalójával ellentétes tartalmú üzenetet „adnak a szájába” a mesterséges intelligencia segítségével (ez esetben a videó egyetlen elemében nem tükrözi a valóságot, az mégis jelentős károkat

⁴⁸ Cass R. Sunstein: Falsehoods and the First Amendment. *Harvard Journal of Law & Technology*, Vol. 33., No. 2. (2020) 420. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3426765>

⁴⁹ *Hustler Magazine, Inc. v. Falwell*, 485 U.S. 46 (1988).

⁵⁰ L.d. pl. Tuşalp v. Turkey, nos. 32131/08 and 41617/08, 2012. február 21-i ítélet; Eon v. France, no. 26118/10, 2013. március 14-i ítélet; Sousa Goucha v. Portugal, no. 70434/12, 2016. március 22-i ítélet; Dickinson v. Turkey, no. 25200/11, 2021. február 2-i ítélet; Patrício Monteiro Telo de Abreu v. Portugal, no. 42713/15, 2022. június 7-i ítélet.

⁵¹ Vö. 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat.

képes okozni nemcsak az érintett politikus hitelességét, de a demokratikus nyilvánosságra, a választási folyamat integritására nézve egyaránt).

Rövid összességképpen megállapítható, hogy a választási *deepfake* szabályozásának legnagyobb alkotmányossági kihívása, hogy miként lehet egyidejűleg érvényesíteni a szólásszabadság alapjogát, emellett egyidejűleg pedig megóvni a demokratikus döntéshozatali mechanizmusok integritását. Miután ezen tartalmak a szólásszabadság hatálya alá tartozó kifejezésnek minősülnek, alkotmányos korlátozhatóságukra bizonyosan szűk körben, és az egyes konkrét üzenetek alapos tartalmi minősítése alapján kerülhet sor.

5.2. Az ismert szabályozási megoldások alkotmányjogi értékelése

A demokratikus jogrendszerekben alkalmazott és a fentiekben ismertetett jogi szabályozási megoldásokra általánosságban nézve elmondható, hogy a választási *deepfake* okozta kihívásokra igyekeznek a legkevésbé korlátozó eszközökkel válaszolni, egyúttal teret hagyva a technológiai fejlődésnek is, elismerve annak a politikai folyamatokban való legitím és hasznos alkalmazásának egyes formáit.⁵² A szabályozási megoldások egyfelől az átláthatósági, jelölési (címkézési) követelmények megfogalmazása felé mozdulnak el, de emellett egyes államok az erősebb beavatkozásoktól sem riadtak vissza, és a választási kampányok utolsó időszakában a manipulált tartalmak teljes tilalmat írják elő. (E helyen nem érintem az egyes jogi szabályozások Első Alkotmánykiegészítéssel való összeegyeztethetőségét, azt ugyanis a következő 5.3. pontban egy jogeset bemutatásán keresztül szemléltetem.)

A címkézési kötelezettség a digitális platformokra vonatkozó szabályozás bevett eszközét jelenti,⁵³ és egyben a szólásszabadság gyakorlásába való beavatkozás egyik legenyhébb formájaként azonosítható. Ez a megoldás nem állít közzétételi korlátokat a *deepfake*-tartalmak elé, pusztán azt várja el azok előállítótól vagy a terjesztést végző (jellemzően) platformoktól, hogy a nyilvánosság tájékoztatása végett megfelelő címkékkel lássák el a mesterséges intelligencia igénybevételevel gyártott manipulált tartalmakat. Fontos hangsúlyozni, hogy a jelölés kizárólag a tartalom nem valós *jellegére*, és nem a közzétevő vagy a tartalomkészítő személyére vonatkozik, ez utóbbi jellemzően az egyes (mind kereskedelmi, mind politikai célzatú) hirdetések esetében alkalmazandó.⁵⁴ A szabályozás ezen eszköze, miután nem jelent a politikai beszédre nézve tartalmi

⁵² Így például a választók felkeresése és elérése hatékonyságának javítása vagy a költségek csökkentése. Alex Paget: Synthetic Stump Speech: Crafting Generative AI Disclosure Regulations for Political Advertisements. *Fordham Law Review*, Vol. 93., No. 1. (2024) 321., 326.

⁵³ Ld. pl. az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet), 26. cikk (1) bekezdés a) pont; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/900 rendelete (2024. március 13.) a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról, 11. cikk (1) bekezdés a) pont.

⁵⁴ Megjegyzendő, az átláthatóságot és a jogszabályok végrehajtását egyaránt biztosítani hivatott közzétételi (*disclosure*) kötelezettségek kampányidőszakban a kampányfinanszírozási szabályok vonatkozásában az Egyesült Államokban is hagyományosan alkotmányosan igazolható korlátozásnak minősül [ld. pl.

korlátozást, így azon túl, hogy a nyilvánosság hiteles forrásokból való tájékozódáshoz fűződő jogának védelme érdekében szükségesnek tekinthető, a legenyhébb beavatkozási formájának köszönhetően arányosnak is minősül. Erre figyelemmel a címkézés egy esetleges jogi eljárás esetén vélhetően mind a hazai alkotmányjogi, mind pedig a strasbourgi bíróság által alkalmazott mérce szerint is a szólásszabadság jogszerű korlátozásának minősülne. Megjegyzendő, egyes szerzők szerint a címkézés paradox módon gyengítheti a jogi fellépés egyes lehetőségeit, miközben a tényleges terjedési környezetben a jelölés könnyen elveszik (átugorható, szerkeszthető, újramegosztható), ezért a választási *deepfake*-eknél a jelölési megoldások önmagukban ritkán elegendők.⁵⁵

A választást megelőző – napok számában kifejezett – időszakra vonatkozóan a politikai célú *deepfake* tartalmak közzétételét abszolút tiltó rendelkezés megítélése azonban már közel sem ilyen egyértelmű. Az ilyen jellegű szabályozás alkotmányosan igazolható célt követ, hiszen a választási eljárás integritását hivatott biztosítani, a választók megtévesztését lehetővé tévő (sőt, adott esetben kifejezetten erre irányuló) manipulált tartalmak terjesztésének egy meghatározott időszakban való korlátozása útján. Miután nyilvánvaló példák igazolják, hogy a közelmúltban a világ számos pontján történtek *deepfake* tartalmak terjesztése útján beavatkozások a választási kampányba,⁵⁶ az állam kényszerítő érdeke a szabályozás eszközehez nyúlás tekintetében szintén igazolható.

Ami a szabályozás arányosságát illeti, e tekintetben arra kell tekintettel lenni, hogy az egyes jogszabályi előírások milyen időtartamban tiltják a politikai tartalmak közzétételét. Nyilvánvaló, hogy minél rövidebb a tilalmazott időszak, annál inkább lehet érvelni a szabályozás alkotmányos volta mellett. A hazai kampányszabályokra figyelemmel például a 90 napos időtartam aránytalannak tűnhet, figyelemmel a választási eljárási törvényben meghatározott 50 napos kampányidőszakra.⁵⁷ Ellenben egy rövid, választást közvetlenül megelőző időszakra irányadó korlátozás, ami tekintettel van arra is, hogy a választásig hátra lévő idő rövidegére a manipulált és megtévesztő tartalomra adható válaszreakciók, cáfolatok hasonlóan széles nyilvánossághoz való eljuttatása minimum kétséges, a szólásszabadság-korlátozás alkotmányos mérlegelési szempontjainak inkább megfelel. A szabályozás alkotmányos jellegét és az EJEE rendelkezéseivel való összhangját erősíti továbbá, ha az kifejezetten a választási manipuláció célzatával való közzétételre korlátozódik, bizonyos tartalmakat kivételként

Buckley v. Vale, 424 U.S. 1 (1976), *Citizens United v. FEC* 558 U.S. 50 (2010)], ugyanakkor a közelmúltban a politikai reklámok tekintetében a bíróság már [ld. *Washington Post v. McManus* 944 F.3d 506 (4th Cir. 2019)] ezzel ellentétesen foglalt állást.

⁵⁵ Douglas Harris: Deepfakes: False Pornography Is Here and the Law Cannot Protect You. *Duke Law & Technology Review*, Vol. 17., No. 1. (2018–2019) 117–118.

⁵⁶ Például a 2025. októberi írországi elnökválasztást megelőző napokban terjedt *deepfake* videó azt a látszatot keltette, hogy Catherine Connolly visszalép az elnökjelöltségtől (<https://tinyurl.com/yw5ff2wm>); napokkal a 2023. őszi szlovákiai választás előtt olyan hangfelvétel terjedt el, amelyben az egyik legesélyesebb jelölt látszólag azzal dicsekedett, hogy meghamisította a választásokat (<https://edition.cnn.com/2024/02/01/politics/election-deepfake-threats-invs>); vagy 2024 januárjában a New Hampshire-i demokrata előválasztás előtti napokban terjesztett robothívás Joe Biden hangját utánozva arra próbálta rávenni a választókat, hogy ne menjenek szavazni az előválasztáson (<https://tinyurl.com/cyynuuu>).

⁵⁷ Ld. Ve. 139. § (1) bekezdés.

kezel (szatíra, paródia), és a szabály megsértőjével szemben alkalmazott szankció sem aránytalan (azaz például nem súlyos, akár szabadságvesztéssel járó büntetést helyez kilátásba). A választási dezinformáció elleni fellépésnek szólásszabadsági szempontból célzottan kell működnie: a beavatkozás indokoltabb ott, ahol tudatosan hamis és manipulatív szándékú tartalmakról van szó, ugyanakkor az általános értelemben téves tájékoztatások (*misinformation*) elleni széles tilalmak – különösen büntetőjogi fenyegetéssel – könnyen visszatarthatják a legitim politikai vitát is.⁵⁸

A fentiekben vázoltak alapján a nemzetközi példákban látható szabályozási koncepciók közül a címkézés előírása vélhetően kiállná az alkotmányosság és az EJEB vizsgálatának próbáját, a választásokat megelőző időszakra vonatkozó közzétételi korlátozásokról azonban ez nem jelenthető ki ilyen kategorikusan, ez pusztán mind a konkrét *deepfake* tartalom értékelése (jogi minősítése), mind pedig a szabályozás pontos kereteit érintő alapos mérlegelés alapján állapítható meg. Mindenesetre ez a típusú szabályozási megoldás lehetséges alternatívát jelenthet a politikai célú *deepfake* olyan szabályozására, amely a szólásszabadság alkotmányos korlátozása mellett a demokratikus nyilvánosság érdekeit és a választási integritást egyaránt képes biztosítani.

5.3. Esettanulmány: a kaliforniai szabályozás alkotmányossági próbája

Miután az Egyesült Államok tagállami szabályozásait érintően már konkrét bírósági ítéletről is be lehet számolni, így ennek kapcsán nem pusztán elméleti szinten, hanem konkrét jogeseten keresztül bemutatható a politikai *deepfake* szabályozás Első Alkotmánykiegészítéssel való összhangjának értékelése. Kalifornia ugyanis 2024 őszén két törvényt fogadott el (AB 2839 és AB 2655), ezeket azonban egy szövetségi bíróság felfüggesztette. Az AB 2839 lényegében a választásokat megelőző 120 napos időszakban általános jelleggel tiltotta a jelöltekről beleegyezésük nélkül készített, megtevesztésre alkalmas módon szerkesztett (lényegét tekintve manipulált) tartalmak szándékos terjesztését (kivételek a paródia és szatíra), míg az AB 2655 a platformokat kötelezte volna a *deepfake* aktív szűrésére és megjelölésére a választás előtti és utáni időszakban. A digitális tartalomkészítők és közösségi oldalak (pl. Babylon Bee, Rumble, X) azonban pert indítottak a törvények ellen, mondván sértik a szólásszabadságot és elmentések a *Communications Decency Act* (CDA) 230. szakaszának szabályaival. John Mendez szövetségi bírósági ítéletével 2025 augusztusában végleges hatállyal alkotmányellenesnek nyilvánította mindkét kaliforniai törvényt. Indokolásában kifejtette, hogy az AB 2839 az Első Alkotmánykiegészítés lényegét érinti, és ugyan a *deepfake*-ek és a mesterségesen manipulált audiovizuális tartalmak vitathatatlanul jelentős kockázatot jelentenek a választások integritására nézve, de a digitális tartalmak által globális szinten jelentett kihívások nem szüntethetők meg cenzúrával vagy törvényi előírással. (Hasen véleménye szerint a szabályozás alkotmányos lehetne, ha annak hatálya azokra a hamis bejegyzésekre korlátozódna, amelyek tényleges károkat [például kényszert vagy megféleml-

⁵⁸ Felipe Romero Moreno: Generative AI and deepfakes: a human rights approach to tackling harmful content. *International Review of Law, Computers & Technology*, Vol. 38., No. 3. (2024) 312. <https://doi.org/10.1080/13600869.2024.2324540>

lítés] okoznak, vagy bizonyíthatóan hamisak [például a szavazás idejére, dátumára, helyére vagy módjára vonatkoznak]; a potenciális felperesek személyét pedig azokra a politikai jelöltekre, akiket a védelem nélküli hamis beszéd ténylegesen károsított.⁵⁹⁾ Az AB 2655 esetében pedig a bíróság megállapította a CDA 230. szakasz sérelmét, mondván, a kormányzat nem állapíthat meg a platformokra ilyen kötelezettségeket.⁶⁰⁾

6. A jelenség kezelésére felvetett megoldási javaslatok és a szabályozás kihívásai

A *deepfake*-tartalmakkal szembeni védelem kapcsán – mint azt a fentiekben is láthattuk – kézenfekvő módon felmerül a jogi szabályozás igénye, azonban a szólásszabadságra gyakorolt lehetséges káros hatása miatt e megoldás alkalmazása során igen körültekintően szükséges eljárni. Hasen a „*post-truth*” választási környezet lényegét abban ragadja meg, hogy a választók számára egyre nehezebb az igaz és hamis kampányinformáció elválasztása, ami közvetlenül a választási döntés megalapozottságát veszélyezteti. E logikában a választási *deepfake* nem csupán egy új „kampányhazugság”, hanem a politikai információs környezet olyan manipulációja, amely a választási integritást és a legitimitást érinti.⁶¹⁾ Green szerint a megtévesztő kampánybeszéd szabályozásának alkotmányos volta a kellően szűkre szabott korlátozásban és a szándékossági elemben rejlik: nem általában a „hamis politikai beszédet” kell tiltani, hanem a jelölt-eredetűnek látszó hamisítványt, amelyet a választók megtévesztésének és a választási folyamat megzavarásának tudatos céljával hoznak létre és terjesztenek. E keretezés a demokratikus döntés alapfeltételeinek védelmét hangsúlyozza, miközben igyekszik minimalizálni a politikai vita túlzott lehűtésének (*chilling effect*) kockázatát.⁶²⁾

Ugyanakkor, amint arra Sunstein rámutat, a közösségi médiában a hamis állítások terjedése a demokratikus önkormányzást közvetlenül veszélyeztetheti: a közbizalom megingatható, és politikai szereplők ezzel stratégiaileg könnyen vissza is élhetnek. A *deepfake*-ek e logikában nem egyszerűen „hamis tartalmak”, hanem a politikai döntéshozatal információs előfeltételeit torzító eszközök.⁶³⁾ Vagyis a *deepfake* tartalmak elsősorban nem is feltétlenül megtévesztenek, hanem inkább bizonytalanságot keltenek. Ebből következően az európai alapjogi mérlegelésben különösen indokolt lehet az olyan, kevésbé korlátozó eszközök előnyben részesítése, amelyek a kontextus helyreállítását célozzák a teljes tiltással szemben.⁶⁴⁾ Ráadásul a választási *deepfake*-ek különös

⁵⁹⁾ Richard L. Hasen: Federal Court in Kohls v. Bonta, in Striking Down California Deep Fake Law on First Amendment Grounds, Sees Constitutional Path for More Narrowly Tailored Laws Aimed at False Statements About When, Where, and How People Vote. *Election Law Blog*, August 30, 2025. <https://electionlawblog.org/?p=151838>

⁶⁰⁾ Kohls v. Bonta, No. 2:24-cv-02527-JAM-CKD.

⁶¹⁾ Richard L. Hasen: Deep Fakes, Bots, and Siloed Justices: American Election Law in a “Post-Truth” World. *Saint Louis University Law Journal*, Vol. 64., No. 4. (2020) 534–567.

⁶²⁾ Rebecca Green: Counterfeit Campaign Speech. *Hastings Law Journal*, Vol. 70., No. 6. (2019) 1486.

⁶³⁾ Sunstein i. m. 394–395.

⁶⁴⁾ Cristian Vaccari – Andrew Chadwick: Deepfakes and Disinformation: Exploring the Impact of Synthetic Political Video on Deception, Uncertainty, and Trust in News. *Social Media + Society*, Vol. 6., No. 1. (2020) 9–10. <https://doi.org/10.1177/2056305120903408>

veszélye, hogy hatásuk sokszor nem a hosszan fennálló félretájékoztatásban, hanem a kritikus időzítésben áll: a manipulált felvétel akkor kerül nyilvánosságra, amikor már „elég ideje van” víruszerűen terjedni, de nincs elég idő a hatékony cáfolatra; így a választás előtti szűk időablakban a manipulált tartalom aránytalanul nagy, akár jóvátehetetlen károkat okozhat.⁶⁵ Erre jó példaként szolgálnak a 2023-as szlovákiai elnökválasztás során tapasztaltak,⁶⁶ amikor is a *deepfake* tartalmak felhasználásával végrehajtott támadásokat a választási kampány utolsó napjaira időzítették, ami lerövidítette a reagálási időt és részben megakadályozta a szükséges cáfolatot.⁶⁷ Dobber és szerzőtársai azt hangsúlyozzák, hogy a *deepfake*-ek kockázata nem önmagában a technológiában, hanem annak politikai mikrocélzással való összekapcsolásában rejlik, mert ez teheti lehetővé, hogy a manipulált tartalom a legfogékonyabb csoportokhoz jusson el. Ez azt erősíti, hogy a *deepfake*-problémát nem lehet a platformok célzasi és ajánlórendszeraitől elszakítva kezelni,⁶⁸ amire az EU vonatkozó szabályozásai révén igyekszik megoldásként szolgálni.

Fontos kiemelni azt is, hogy a beavatkozás tárgya nem a technológia általánosságban, hanem a *deepfake*-ek által okozott, azonosítható jogsérelemek köre lehet.⁶⁹ A *deepfake*-videók jogi szabályozására irányuló igény a szakirodalomban egyre erőteljesebben jelenlévő álláspont, elsődlegesen a politikai tartalmú, rosszhiszeműen megtévesztő jelleget öltő audiovizuális tartalmak esetében, bár egyes szerzők szerint a választási manipuláció egyre inkább szövegalapú formákban testesül meg (pl. chatbotok).⁷⁰ Bodi mellett is érvel, hogy az ellenbeszéd (*counterspeech*) doktrínája sem tekinthető hatékony jogorvoslati megoldásnak és nem alkalmas a helyzet kezelésére, aminek legfőbb oka, hogy a *deepfake* sajátosságai miatt a cáfolat igen gyakran csak későn érkezik, és – szemben az eredeti üzenettel – csak jóval korlátozottabb nyilvánosságban terjed el, ami a választási kampány időszakában könnyen meghatározó lehet.⁷¹ A *deepfake* szabályozásának egyik lehetséges indoka, hogy miután felderítésük körülményes (vagy sok

⁶⁵ Jack Langa: Deepfakes, Real Consequences: Crafting Legislation to Combat Threats Posed by Deepfakes. *Boston University Law Review*, Vol. 101., No. 2. (2021) 773.

⁶⁶ Ld. 56. lj.

⁶⁷ Mateusz Łabuz – Christopher Nehring: On the way to deep fake democracy? Deep fakes in election campaigns in 2023. *European Political Science*, Vol. 23., No. 4. (2024) 466. <https://doi.org/10.1057/s41304-024-00482-9>

⁶⁸ Tom Dobber – Nadia Metoui – Claes de Vreese: Do (microtargeted) Deepfakes Have Real Effects on Political Attitudes? *The International Journal of Press/Politics*, Vol. 26., No. 1. (2021) 71–73. <https://doi.org/10.1177/1940161220944364>

⁶⁹ Jyothsna Gurumurthy: In the Pursuance of a Robust Legal Framework to Address Deepfake Harms: An Analysis of the Indian Legal Discourse. *Indian Journal of Law and Technology*, Vol. 20., No. 1. (2025) 1–20. <https://doi.org/10.55496/AYHD3045>

⁷⁰ Evan Chiacchiaro: Generative AI and Electoral Communications. *Georgetown Law Technology Review*, Vol. 9., No. 1. (2025) 187–188.

⁷¹ Bodi, i. m. 170.; ld. még Michael K. Park: Marketplace (Failure) of Ideas: Foreign Disinformation Campaigns in an Age of Generative A.I. and Proportionality Approach to Falsehoods. *North Carolina Journal of Law & Technology*, Vol. 26., No. 1. (2024) 60–62.; Shannon Reid: The Deepfake Dilemma: Reconciling Privacy and First Amendment Protections. *University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law*, Vol. 23., 1. (2021) 219.

esetben szinte egyáltalán nem is lehetséges), a társadalmi bizalom aláásására is igen alkalmas eszköz. Ennek megelőzésére megfelelő megoldások lehetnek a kormányzat szerepvállalásával a hamisított tartalmak azonosítására alkalmas különféle szoftverek fejlesztésének támogatása, illetve a közvéleményt tájékoztató kampányok folytatása,⁷² de e körbe sorolható a platformok és az újságírók aktív szerepvállalásának erősítése is.⁷³ Ugyanakkor a választás előtti merev időtartamhoz kötött *deepfake*-tilalmak problematikusak lehetnek, mert könnyen önkényes különbséget tesznek hasonlóan ártalmas – és hasonló időpontban közzétett – tartalmak között.⁷⁴

O'Donnell arra mutat rá, hogy a meglévő jogi mechanizmusok nem elegendők a *deepfake*-videók okozta fenyegetés kezelésére, aminek elsődleges oka a CDA 230. szakasza nyújtotta védelem a közösségi oldalak számára a platformjaikon terjesztett tartalmakért viselt felelősség alól. A szerző szerint a *deepfake*-videók nem minősülnek az Első Alkotmánykiegészítés értelmében védett beszédnek, és a közösségi oldalakat az efféle tartalmak közzetevőinek kell tekinteni, amennyiben azokat nem távolítják el haladéktalanul. Erre figyelemmel javaslata szerint a CDA 230. szakaszát olyan formában lenne szükséges módosítani, hogy a *deepfake*-felvételekre vonatkozóan szűk kivételt hozzanak létre, ami alapján a közösségi platformok üzemeltetői felelősségre vonhatók lehetnek.⁷⁵ A platformok felelősségének kérdése mellett érdemes felvetni a tartalmak készítőjének felelősségre vonását mint jogi lehetőséget is, ami – a jogi következményektől való félelem miatt, mintegy öncenzúraként alkalmazandó – a tömeges tartalomeltávolítás következményeitől is megóvná a nyilvánosságot.⁷⁶ Más szerzők ugyanakkor arra hívják fel a figyelmet, hogy az ilyen tartalmak terjedésének sebességére és méreteire tekintettel nem a tiltás (korlátozás) a legjobb megoldás; sokkal hatékonyabb eszköz a politikai reklámok szabályozásából ismert átláthatóság követelményének erősítése, ami kiterjed a címkézés mellett az adattárak létrehozásának és működtetésének kötelezettségére.⁷⁷ A felvétel mesterséges előállításáról való tájékoztatás követelménye látszólag segítségül szolgálhat a nyilvánosság eligazodását illetően, azonban a fiktív tartalom előállításához hasonlóan e tájékoztató feliratok eltávolítása is egyre könnyebben megvalósítható (még akár vízjelek alkalmazása esetén is), így ez az eszköz sem jelent megoldást valamennyi problémára.⁷⁸ Az AI Act által is elsődlegesen alkalmaz-

⁷² Steven Carver: Election Integrity and the First Amendment: A Statutory Analysis of States' Regulations of Election Deepfakes. *Mitchell Hamline Law Review*, Vol. 50., No. 3. (2024) 638–641.

⁷³ Holly Kathleen Hall: Deepfake Videos: When Seeing Isn't Believing. *Catholic University Journal of Law and Technology*, Vol. 27., No. 1. (2018) 75–76.

⁷⁴ Matthew D. Weiner: Destined to Deceive: The Need to Regulate Deepfakes with a Foreseeable Harm Standard. *Michigan Law Review*, Vol. 122., No. 4. (2024) 791–792. <https://doi.org/10.36644/mlr.122.4.destined>

⁷⁵ Nicholas O'Donnell: Have We No Decency? Section 230 and the Liability of Social Media Companies for Deepfake Videos. *University of Illinois Law Review*, No. 2. (2021) 704–705., 712., 720–722.

⁷⁶ Andrew Ray: Disinformation, Deepfakes and Democracies: The Need for Legislative Reform. *University of New South Wales Law Journal*, Vol. 44., No. 3. (2021) 1007–1010. <https://doi.org/10.53637/DELS2700>

⁷⁷ Paget i. m., különösen: 349–358.

⁷⁸ Weiner i. m. 793–795.

ni rendelt jelölési követelmény ugyanakkor nem tekinthető minden esetben elégséges válasznak: egyes *deepfake*-ek még címkézve is képesek roncsolni a demokratikus részvételt és a deliberációhoz szükséges kölcsönös tiszteletet, ebből következően pedig uniós kontextusban is indokolható lehet az algoritmikus hátrasorolás, sőt bizonyos tartalomtípusok korlátozásának vizsgálata.⁷⁹ Ugyanakkor az uniós szabályozásban a *deepfake*-rendszerek alacsony kockázatúként való kezelése gyengítheti a hatékony jogérvényesítés lehetőségét,⁸⁰ ami jól érzékelteti az uniós szabályozás alapdilemmáját: a visszafogottabb beavatkozás jobban kíméli a szólásszabadságot, ugyanakkor kevésbé alkalmas a választási károk gyors megelőzésére.

Painter viszont a megoldást nem a sérelmet okozó tartalmak szabályozásában látja, hanem a kampányfinanszírozási kérdések reformjában: a választások integritására a külföldi befolyás napjainkban is igen komoly veszélyeket hordoz magában, aminek egyik szeletét képezik a megtévesztő és a közvélemény alakítására jelentékeny hatást gyakorló, sokszor ismeretlen háttérű *deepfake*-videók.⁸¹ A *deepfake* technológia alkalmazásával kapcsolatosan tapasztalható igen széttartó példák is arra világítanak rá, hogy milyen nehézségekbe ütköznek a szabályozási kezdeményezések. Mindazonáltal, tekintettel az e technológia iránti jelentős érdeklődésre, valamint a rohamos technológiai fejlődésre, az Egyesült Államokban és az Európai Unióban is egyetértés látszik mutatkozni abban a kérdésben, hogy ezen eszköz szabályozására van szükség. A kérdés csupán az, hogy ennek milyen formában kellene megvalósulnia.⁸²

Más szerzők – éppen a szabályozás kapcsán felmerülő alkotmányossági aggályokat is szem előtt tartva – arra mutatnak rá, hogy ugyan a jogi szabályozás adaptálása a sajátos technológiai megoldáshoz nem elkerülhető, azonban a valódi megoldást az oktatás és a médiaműveltség előmozdítása jelentheti a felmerülő veszélyek elkerülésére,⁸³ egyébiránt ilyen programok létezéséről már olvashatunk.⁸⁴ Egyes szerzők szerint nem elvetendő gondolat technológiai eszközök, így algoritmusok és mesterséges intelligencia alkalmazása a *deepfake*-videók felismerésére, szűrésére való használata sem,⁸⁵ megint mások viszont éppen ellenkezőleg, a tartalmak hitelesítési keretrendszerének kidolgozása révén – a hamisított tartalmak felismerésével összefüggő problémákat el-

⁷⁹ Maria Pawelec: Deepfakes and Democracy (Theory): How Synthetic Audio-Visual Media for Disinformation and Hate Speech Threaten Core Democratic Functions. *Digital Society*, Vol. 1., No. 2. (2022) 25. <https://doi.org/10.1007/s44206-022-00010-6>

⁸⁰ Gergely Gosztonyi – Gergely Ferenc Lendvai: Deepfake: A Multifaceted Dilemma in Ethics and Law. *Journal of Information Ethics*, Vol. 32., No. 2. (2023) 114.

⁸¹ Richard W. Painter: Deepfake 2024: Will Citizens United and Artificial Intelligence Together Destroy Representative Democracy? *Journal of National Security Law and Policy*, Vol. 14., No. 1. (2023) 121–149. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4558216>

⁸² Geng i. m. 157–178.

⁸³ Nina I. Brown: Deepfakes and the Weaponization of Disinformation. *Virginia Journal of Law & Technology*, Vol. 23., No. 1. (2020) 57–59.

⁸⁴ Anna Yamaoka-Enkerlin: Disrupting Disinformation: Deepfakes and the Law. *New York University Journal of Legislation and Public Policy*, Vol. 22., No. 3. (2020) 745–747.

⁸⁵ Shannon Sylvester: Don't Let Them Fake You out: How Artificially Mastered Videos Are Becoming the Newest Threat in the Disinformation War and What Social Media Platforms Should Do about It. *Federal Communications Law Journal*, Vol. 73., No. 3. (2021) 390–391.

kerülve – a megbízható tartalom valóságának ellenőrzését (például blokklánc technológia alkalmazásával) és a választók felkészítését szorgalmazzák.⁸⁶ A reaktív védelmi mechanizmusok, a *deepfake* tartalmak terjedésének lassítása mellett a verifikációs rendszerek emberi felülvizsgálattal való kiegészítése ugyanakkor alapjogi szempontból az európai szemléletet követve fontos garanciának tűnik a véleménynyilvánítás szabadságának védelmében.⁸⁷

Végső soron amellet is felhozhatók érvek, hogy az Első Alkotmánykiegészítés doktrínájának – egy új fajta, nem védett szólás kategóriájának „megalkotásával” vagy legalábbis a fejlődő digitális technológiák észszerűbb bírói megközelítésével – alkalmazkodnia kellene a technológia okozta fenyegetésekkel szembeni védelemhez, enyhítve a Legfelső Bíróság eddigi merev értelmezésén.⁸⁸ Az álhírek tömegével elárasztott nyilvánosság korszakában sürgető a *deepfake* megértésének szükségessége, főként, ha biztosítani akarjuk a demokráciába vetett bizalmat és meg akarjuk őrizni az igazság erejét a hazugsággal szemben. A *deepfake* technológia elnyomása azonban sok esetben könnyedén a szólásszabadság korlátozását is jelentheti. A szabályozás hiánya ugyanakkor kiszolgáltatottá teszi a társadalmakat a választási manipulációnak és a politikai haszonszerzésnek.⁸⁹

Az elsődlegesen korlátozásra és tilalomra épülő jogi szabályozás mellett a manipulatív tartalmak felismerésére szolgáló készségek és a társadalmi ellenállóképesség (reziliencia) erősítése is szóba jöhet megoldásként mint a tartalomszabályozásnál jóval kevésbé intruzív és az európai szabályozási koncepcióhoz jóval közelebb álló eszköz. A kutatási eredmények azt is megerősítik, hogy a befogadói kompetenciák fejlesztése nem pusztán kiegészítő, hanem önálló válaszként is értelmezhető a *deepfake*-kel szembeni védekezésben.⁹⁰

7. Összegzés

A *deepfake* technológia alkalmazása nem tekinthető eredendően károsnak, hanem a konkrét felhasználási mód dönti el, hogy egyes konkrét esetekben való alkalmazása a demokratikus folyamatok aláásására alkalmas vagy pusztán az egyéni önkifejezés újfajta, a korábbiakban ismert megoldásoknál kreatívabb eszköze. Amint a fentiekben láthatóvá vált, a választási *deepfake* alkalmazásának nemcsak egyes személyek sze-

⁸⁶ Wampler i. m. 836–837.

⁸⁷ Nicholas Diakopoulos – Deborah Johnson: Anticipating and Addressing the Ethical Implications of Deepfakes in the Context of Elections. *New Media & Society*, Vol. 23., No. 7. (2021) 2086–2089. <https://doi.org/10.1177/1461444820925811>

⁸⁸ Alyssa Ivancevich: Deepfake Reckoning: Adapting Modern First Amendment Doctrine to Protect against the Threat Posed to Democracy. *Hastings Constitutional Law Quarterly*, Vol. 49., No. 1. (2022) 61–78.

⁸⁹ Lindsey Wilkerson: Still Waters Run Deep(fakes): The Rising Concerns of „Deepfake” Technology and Its Influence on Democracy and the First Amendment. *Missouri Law Review*, Vol. 86., No. 1. (2021) 431–432.

⁹⁰ Markus Appel – Fabian Prietzel: The detection of political deepfakes. *Journal of Computer-Mediated Communication*, Vol. 27., No. 4. (2022). <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmac008>

mélyiségi jogaira, de a demokratikus folyamatok integritására, illetve általánosságban a közbizalomra nézve is igen komoly következményei lehetnek. Jóllehet, a *deepfake*-nek a valótlan, manipulatív elem nélkülözhetetlen velejárója, a felmerülő kihívás nem feltétlen tartalmi kérdést jelent, hanem túlnyomórészt inkább a közösségi médiában való terjedése jelenti a valódi nehézséget: a káros tartalom pillanatok alatt széles nyilvánosságához képes eljutni, szemben az esetleges cáfolattal, ami kevésbé virális. A jogi szabályozás kézenfekvőnek tűnik, a legitim jogalkotói cél a demokratikus intézmények megóvása érdekében indokolható, ugyanakkor az egyensúlyi állapot megteremtése – főként európai megközelítésben – komoly mérlegelést igényel, a politikai beszéd szükségtelen korlátozásának elkerülése végett.

A szólásszabadság korlátozásához eltérő hozzáállást tanúsítanak Európában és az Egyesült Államokban. Az amerikai szólásszabadság-felfogás szemmel láthatóan beszűkíti a jogalkotó mozgásterét, szemben az európai, mérlegelést előtérbe helyező kiegyenlítő szemlélettel. Az amerikai, kategorikus szemléletű szólásszabadság-doktrína a tartalomkorlátozást – főként a politikai kérdésekben – többnyire eleve bizalmatlansággal kezeli, ami beszűkíti a választási integritást védő jogalkotói mozgásteret, de egy demokratikus önkormányzás-elmélettel megtámogatott arányossági mérlegelés képes lehet finomabban kiegyensúlyozni a véleményszabadságot és a választási folyamat védelmét.⁹¹ Az uniós megközelítés azonban kockázatalapú, horizontális természetű, és a *deepfake*-eket nem tiltott gyakorlatként, hanem elsősorban átláthatósági (jelölési) kötelezettségek tárgyaként kezeli, amely modellben a véleménynyilvánítás szabadsága nem abszolút, hanem más alapjogokkal (pl. magánélet) kiegyensúlyozva érvényesül, ami a *deepfake*-korlátozások igazolhatóságát eltérő pályára állítja az amerikai doktrínához képest.⁹² Vagyis az európai gondolkodás nem tartalmi tilalomból indul ki, hanem a hangsúly a közzétételi/átláthatósági (címkézési) kötelezettségeken van, ami kevésbé invazív beavatkozás lehet a szólásszabadság oldaláról, ugyanakkor nyitva hagyja a rendszerszintű hatások kezelésének kérdését.⁹³

A szabályozás tehát nem tűnik megkerülhetőnek, annak határai, illetve a szólásszabadságra és a demokratikus nyilvánosságra gyakorolt hatásai viszont már annál kevésbé látszódnak világosan. Akár az európai, akár a tengerentúli szemléletből is indulunk ki, a demokratikus alapértékek nem szenvedhetnek csorbát, sem a szabályozás, sem pedig annak elmaradása által.

⁹¹ Park i. m. 64–66.

⁹² Geng i. m. 166–167.

⁹³ Jelena Cupać – Mitja Sienknecht: Regulate against the machine: how the EU mitigates AI harm to democracy. *Democratization*, Vol. 31., No. 5. (2024) 1075. <https://doi.org/10.1080/13510347.2024.2353706>